

כק כף דומים, כק כף שווים

לציון היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלויות

מטרות:

- * להעלות למודעות את הקשיים הפיזיים של הנכים ואת הבעיות בהשתלבותם החברתית הנובעות מקשיים אלה.
- * לבחון כיצד בני נוער יכולים לתרום לשילוב בני נוער נכים בסביבתם הקרובה.

משך הפעילות: 45-60 דקות.

צרכים:

- כרטיסי משימה לקבוצות.
- קטע לעיון.

מהלך הפעילות

שלב א' - במליאה

דברי פתיחה של המנחה:

ה - 3.12 הוכרז על ידי מוסדות האו"ם כ"יום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלויות". לקראת יום זה ראוי לנו לדון ולברר את התייחסותנו ברמה האישית וברמה החברתית-ציבורית לאנשים אלה.

- האם אתם מכירים בסביבתכם הקרובה אנשים או ילדים עם מוגבלויות? אם כן, אילו מוגבלויות?

- מה אתם חשים כלפיהם? מה אתם יודעים עליהם?

שלב ב' - קבוצתי

המשתתפים יתחלקו לקבוצות. כל קבוצה תקבל כרטיס משימה שונה וכל הקבוצות יקבלו אותו קטע לעיון. חברי הקבוצה ידונו בשאלות וייתיחסו לקטע.

כרטיס משימה מס' 1

נעמה היא נערה עיוורת הרוצה לבלות, ללמוד בבית ספר רגיל, לצאת עם חברים, לצאת לטיול שנתי, לשוטט בקניון...
האם היא יכולה לעשות זאת בבית הספר שלכם? במתנ"ס שלכם? בבית הקולנוע? שאלו אתם הולכים? במקום אחר שבו אתם רוצים לבקר?

- באילו קשיים היא עלולה להיתקל? -
- עם אילו מכשולים עליה להתמודד? -
- באיזה אופן ניתן לסייע לה? -
- מי צריך לעשות זאת? כיצד? -

כרטיס משימה מס' 2

רון, נער בן גילכם המרותק לכיסא גלגלים, רוצה לבלות, ללמוד בבית ספר רגיל, לצאת עם חברים, לצאת לטיול שנתי, לשוטט בקניון...
האם הוא יכול לעשות זאת בבית הספר שלכם? במתנ"ס שלכם? בבית הקולנוע? שאלו אתם הולכים? במקום אחר שבו אתם רוצים לבקר?

- באילו קשיים הוא עלול להיתקל? -
- עם אילו מכשולים עליו להתמודד? -
- באיזה אופן ניתן לסייע לו? -
- מי צריך לעשות זאת? כיצד? -

כרטיס משימה מס' 3

רונית, היא נערה בת גילכם הנעזרת בקביעות בהליכון או בקביים, רוצה לבלות, ללמוד בבית ספר רגיל, לצאת עם חברים, לצאת לטיול שנתי, לשוטט בקניון...
האם היא יכולה לעשות זאת בבית הספר שלכם? במתנ"ס שלכם? בבית הקולנוע? שאלו אתם הולכים? במקום אחר שבו אתם רוצים לבקר?

- באילו קשיים היא עלולה להיתקל? -
- עם אילו מכשולים עליה להתמודד? -
- באיזה אופן ניתן לסייע לה? -
- מי צריך לעשות זאת? כיצד? -

כרטיס משימה מס' 4

תמיר הוא נער כבד שמיעה וכבד דיבור בן גילכם, הרוצה לבלות, ללמוד בבית ספר רגיל, לצאת עם חברים, לצאת לטיול שנתי, לשוטט בקניון...
האם הוא יכול לעשות זאת בבית הספר שלכם? במתנ"ס שלכם? בבית הקולנוע? שאלו אתם הולכים? במקום אחר שבו אתם רוצים לבקר?

- באילו קשיים הוא עלול להיתקל? -
- עם אילו מכשולים עליו להתמודד? -
- באיזה אופן ניתן לסייע לו? -
- מי צריך לעשות זאת? כיצד? -

קטע לעיון – לכל הקבוצות

"ישראל היא מעין 'מעצמת נכים' בכל הקשור לטיפול, לשיקום, להישגים בספורט הנכים. אולם נדמה לי שאנחנו עדיין מפגרים מאוד בכל הקשור לקבלת הנכה בחברה... נכים עדיין נתקלים במבטי רתיעה. רבים נוהגים בנכים כאילו כל מגבלה פיזית משמעה גם מגבלה שכלית או פגיעה מוחית. זו בעיה מעגלית: מיעוט החשיפה לנכים גורם לבורות וזו מנציחה את עצמה וגם את היחס הבעייתי מהרמה האישית ועד להתחשבות בתכנון מבנים ודרכי גישה."

יורם מלצר, כריסטופר ריב - סופרמן אמיתי, זמין:

[asp.http://www.notes.co.il/ioram/7956](http://www.notes.co.il/ioram/7956)

- מה דעתכם על דברים אלה? האם הם מסייעים לכם להבין את יחסה של החברה אל הנכים? כיצד? האם תוכלו להציע הסברים אחרים לרתיעה ולהסתייגות מן הנכים?

שלב ג' - במליאה

כל קבוצה מציגה את הבעיות שעלו, ומציגה את ההצעות לסיוע שהתקבלו בקבוצה. המנחה ירשום את הבעיות על הלוח.

מבחר שאלות לדין:

1. מה ידוע לכם על מידת הנגישות לנכים בארץ? כיצד לדעתכם מתמודדת מדינת ישראל עם בעיית הנגישות?
2. באתר "נגישות ישראל" נכתב ש"עקב בעיית הנגישות נידונים בעלי מוגבלויות לסגירות חברתית, ולמעשה הם מופלים לרעה בגלל המוגבלות". האם המשפט הזה מקובל עליכם?
3. היכן לדעתכם באה לידי ביטוי בעיית הנגישות?
4. האם, לדעתכם, בעיית הנגישות היא הבעיה העיקרית שמובילה לסגירות חברתית של הנכים? הציעו סיבות נוספות.
5. חוקרים מציינים כי בני אדם גוזרים גזירה שווה מן הנכות המסוימת אל שאר התכונות האישיות ומכתימים את כולן (אדיר כהן, מתוך: "להיות שונה, סיפור הנפש" קריית ביאליק, 1990). האם אתם מסכימים עם קביעה זו? נמקו.
6. מהם, לדעתכם, הגורמים העיקריים להסתייגות של החברה מאנשים בעלי מוגבלויות?
7. האם לדעתכם הגברת המודעות לאנשים בעלי מוגבלויות והיכרות עמם יכולות לסייע במניעת תחושות של דחייה והסתייגות? הסבירו.
8. באיזו מידה החברה הישראלית משלבת נכים? האם אתם רואים נכים משולבים בחברה? במקומות עבודה? בבית הספר? במקומות בילוי? בתקשורת?

9. באיזו מידה אנחנו כקבוצה עושים מאמץ לשלב נכים בחברה שלנו (בכיתה, בחברת הנוער, במתנ"ס, בקהילה)?
10. מהם המחירים והרווחים של חברה המשלבת נכים?
11. על מי, לדעתכם, מוטלת האחריות להתמודד עם הקשיים השונים של אוכלוסיית המוגבלים?
12. האם יש משהו שאנחנו, כבני נוער, יכולים לעשות כדי לסייע לנכים?
13. מה תפקידה של מערכת החינוך בסיוע לשילוב נכים?
14. איזו פעולה הייתם מציעים לנקוט בשבוע שבו נערך היום הבינלאומי לזכויות אנשים עם מוגבלויות, אשר תביע את הזדהותנו עם מצוקותיהם?

לרקור צ

אנשים עם מוגבלויות – נתונים וחקיקה בישראל

מידע להעשרת הדין.

בישראל חיים היום כ- 650 אלף אנשים עם מוגבלויות שונות. תמונת המצב המתקבלת מהנתונים, שנאספו בעיקר מן המוסד לביטוח לאומי, מלמדת כי בקרב הילדים והצעירים (עד גיל 21) מוגדרים 16 אלף נכים, מרביתם נכללים בתוך כ- 166 אלף ילדים וצעירים המוכרים במשרד החינוך כבעלי צרכים מיוחדים. כ- 41 אלף מתוכם לומדים במסגרות החינוך המיוחד (גנים ובתי ספר). כ- 73 אלף תלמידים נהנים מ"סל שילוב" במסגרת לימודיהם בחינוך הרגיל ו- 52 אלף לומדים בחינוך הרגיל ללא סל שילוב. לגבי מבוגרים, כ- 155 אלף מבוגרים (בני 18-65 נשים עד גיל 60) מוכרים על ידי הביטוח הלאומי כנכים מלידה או כתוצאה ממחלה. לגבי הקשישים (מעל גיל 60 אצל נשים ו- 65 אצל גברים) – ההערכה היא כי כ- 300 אלף קשישים סובלים ממוגבלויות שונות, ומתוכם כ- 120 אלף קשישים נהנים מחוק הסיעוד.

כאלפיים איש מוכרים על ידי הביטוח הלאומי כנפגעי פעולות איבה, וכ- 22 אלף נוספים כנפגעי עבודה וכן אסירי ציון ונפגעי התנדבות. כ- 48 אלף אנשים מוכרים כנכי צה"ל על ידי אגף השיקום של משרד הביטחון. 55 אלף איש מוכרים על ידי משרד האוצר כנכי רדיפות הנאצים ועוד עשרת אלפים כנכי המלחמה בנאצים. אין כרגע מידע לגבי נפגעי תאונות דרכים שאינם נכי הביטוח הלאומי. כ- 40 אלף איש מוכרים על ידי שירות התעסוקה כבעלי מוגבלות לצורך קבלת הבטחת הכנסה. 20 אלף איש מוכרים על ידי משרד הרווחה כנושאי תעודות עיוור.

כמה אלפי אנשים נוספים מוכרים במסגרות השיקום השונות של הרווחה, הבריאות והקליטה כאנשים עם צרכים מיוחדים עקב מוגבלותם. מרבית האנשים חיים בקהילה עם משפחותיהם או במסגרת דיור מוגן ומיעוטם שוהה במוסדות למיניהם.

בשנת 1998 נחקק במדינת ישראל חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח. עקרון היסוד המונח בבסיס החוק הוא ש"זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומחויבותה של החברה בישראל לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך

האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות. " מטרת החוק "להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלוא יכולתו."

החוק מגדיר אדם עם מוגבלות כ"אדם עם לקות פיזית, נפשית או שכלית לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר בשלה מוגבל תפקודו באופן מהותי בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים."

בין השאר עוסק החוק באיסור הפליה בתעסוקה, שמשמעותו שעל המעביד להתאים את סביבת העבודה לצרכים המיוחדים של אדם עם מוגבלות ולהבטיח לו חניה נגישה. כמו כן מתייחס החוק לשירותי תחבורה ציבורית נגישים ומתאימים.

מכוח חוק השוויון הוקמה בשנת 2000 **נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלות**. הנציבות, הפועלת במשרד המשפטים, מפקדת על יישום חוק השוויון ופועלת למניעת הפליה, להסרת מכשולים ומחסומים פיזיים, חושיים, שכליים, נפשיים, קוגניטיביים וחברתיים, כדי לאפשר השתתפות פעילה והשתלבות של אנשים עם מוגבלות כאזרחים שווים זכויות וחובות בחברה הישראלית.

כמו כן הוקמה **קואליציית הארגונים לקידום חוק השוויון**, מיסודו של ארגון **בזכות**, הפועלת להבטחת יישום חוק השוויון, ולקידום המשך החקיקה בתחום. בקואליציה חברים 26 ארגוני שטח, המייצגים את כל סוגי המוגבלויות - שכלית, פיזית, חושית, נפשית וליקויי למידה. הארגונים מהווים חוליה מקשרת בין קידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות על ידי חקיקה, לבין השטח.

לשילוב הנכים בחברה לא די בקביעת מדיניות וחקיקה. יוזמות חברתיות עשויות להיות מועילות ומעשיות יותר.

לא פעם אנו שומעים על יוזמות מקומיות שנועדו לאפשר לנכים להשתלב ביתר קלות בחברה. דוגמה לכך, בתי ספר שונים הפזורים ברחבי הארץ הקולטים מתוך אידיאולוגיה חינוכית ילדים בעלי מוגבלויות שונות ומשלבים אותם בכיתות רגילות, במידת האפשר. הצלחת יוזמות אלה תלויה, בין היתר, בשיתופם של תלמידי בית הספר בתהליך הקליטה והשילוב של ילדים אלה. יוזמות נוספות, בעיקר בתחום הנגישות לנכים, ננקטות לאחרונה על ידי ארגונים שונים, כגון: הכשרת מסלולי גישה לאתרים בטבע וכן בתחומי ספורט, תרבות ופנאי.

מה פרשת

נגישות בעולם האינטרנט

אוכלוסיית האנשים עם מוגבלות מונה כ-10% מתושבי ישראל. מוגבלות זו משפיעה על השתלבותם בקהילה ומונעת מהם שוויון הזדמנויות בתחומי חיים שונים. נגישותם של מבני ציבור הכרחית להשתלבות ולמעורבות של המוגבלים פיזית בחברה ובחיי היום יום. ואולם במדינת ישראל אין נגישות לרוב המבנים והאתרים הציבוריים, כגון: בתי משפט, מוזיאונים ותיאטראות, בתי מלון וצימרים, פארקים ומתקני ספורט, רשתות מסחר ועוד. האינטרנט שאמור היה להיות אמצעי מגשר ומסיר מחסומים בהנגשת מידע וכלי תקשורת לא עמד עדיין בציפיות שתלו בו. האינטרנט יכול לפתוח לאנשים עם מוגבלויות אפשרות גישה לספריות, מאגרי מידע, לימודים, עבודה, מסחר, תרבות ובידור ולקדם את מעורבותם האזרחית בחברה על ידי מתן שירותים שונים.

ההכרה בחשיבות הנגישות לאינטרנט בעידן הטכנולוגי הביאה ליוזמות לקידום הנושא, והגוף המוביל הוא ה-W3C (World Wide Web Consortium). מדינות רבות בעולם מנסות לקדם את הנגישות לאינטרנט באמצעות חקיקת חוקים, מתן תמריצים כלכליים וכד'. בישראל עדיין כמעט שאין אתרים נגישים באופן חלקי או מלא, חסרה חקיקה וחסרים תקנים לבניית אתרים. איגוד האינטרנט הישראלי לקח על עצמו לקדם את הנושא והקים את קבוצת המשימה "נגישות באינטרנט לבעלי מוגבלויות", שמטרתה להוביל מהלך הסברתי, חינוכי, חוקתי ותודעתי שיאפשר לקהל רחב ככל האפשר להשתמש באינטרנט ובטכנולוגיות מסייעות.

לאחרונה נתבשרנו על כך שבקרוב יחויבו כל משרדי הממשלה להנגיש את אתריהם לנכים, כלומר להתאימם לסטנדרטים המאפשרים גם לבעלי מוגבלויות פיזיות ומנטליות להשתמש בהם בנוחות. מסמך ממשלתי שנכתב עוד בשנת 2001, וכותרתו **נגישות גולשים מוגבלים לאתרי ממשל באינטרנט**, הציג את דרכי ההנגשה האפשריות ואת החשיבות של הנגשת אתרי הממשל לגולשים בעלי המוגבלויות.

להלן סקירת אתרים שעוסקים בנגישות לאנשים בעלי מוגבלות:

נציבות שוויון לאנשים עם מוגבלויות – משרד המשפטים

האתר כולל חוקים, תקנות, כללים וצווים הנוגעים לעניינם של אנשים עם מוגבלות בישראל וכן חומר על ארגונים העוסקים בנושא.

<http://www.mugbaluyot.justice.gov.il/mojHeb/NetzivutNew/>

נגישות ישראל

מידע על מקומות ואתרים נגישים בישראל, כולל מנוע חיפוש, ייעוץ, חוקים ותקנות, תרבות, אירועים וחדשות.

<http://www.aisrael.org>

נגישות לאינטרנט

אתר פרויקט נגישות לאינטרנט של איגוד האינטרנט הישראלי וגופים שותפים. באתר מידע על המצב המשפטי בנושא הנגישות, מדריך להנגשת אתרים, טכנולוגיות מסייעות, בדיקות נגישות לאתרים ועוד.

[/http://www.nagish.org.il](http://www.nagish.org.il)

נגישות באינטרנט לאנשים בעלי מוגבלויות

מידע על קבוצת המשימה של איגוד האינטרנט הישראלי ותוכנית עבודה שלה. באתר מאמרים בנושא, קישורים לאתרים וקבוצת דיון.

<http://www.isoc.org.il/access/index.html>

ארגון הגג של ארגוני הנכים בישראל

באתר מידע על ארגונים ועמותות, זכויות וחוקים למען הנכים, שיקום, תרבות פנאי, אירועים, לוח מודעות ועוד מידע רב נוסף.

<http://disabled.org.il>

בזכות – המרכז לזכויות אדם של אנשים עם מוגבלויות

רקע על המרכז, הקמתו ומטרותיו, תחומי הפעילות של המרכז, חוק השוויון לאנשים עם מוגבלות, פרסומים, חדשות וקישורים.

<http://www.bizchut.org.il>

מתנכים – המחלקה לנכים ולאוכלוסיות מיוחדות

אתר המחלקה לנכים ואוכלוסיות מיוחדות בחברה למתנ"סים, שהוקמה במטרה להכשיר, לתמוך ולעודד את תהליך שילוב הנכים במערך הפנאי והקהילה באמצעות המתנ"סים ולדאוג ליישום של מערך שירותים מתאימים. באתר מידע על פעילות המחלקה.

<http://www.matnachim.org.il/>

הקול השווה

אתר "קהילה נגישה" בר"ג לרווחת אוכלוסיות עם מוגבלויות.

www.kn1.org.il

Lovedavka

אתר הכרויות בלי מגבלות לאנשים עם מוגבלויות.

<http://www.lovedavka.co.il/home/home.asp>

Disabled Sports/USA

איגוד ספורט הנכים האמריקאי. באתר מידע על תוכניות ספורט ושיקום באמצעות ספורט עבור אנשים עם מוגבלויות.

www.dsusa.org

Sports 'N Spokes

מגזין אמריקאי לספורט נכים.

www.sportspokes.com

International Paralympic Committee (IPC)

אתר הוועד האולימפי של הנכים.

www.paralympic.org

כתיבה: צפרית גרינברג, שרה כהן,

שרה רוטקופ-הרמתי

עריכה: עמליה לואין, אוריה שוחט

עריכה לשונית: אמנון ששון

